

De Levende verschijnt

Lucas 24 : 13 – 35 de Emmausgangers

13 Diezelfde dag gingen twee leerlingen op weg naar een dorp ongeveer twaalf kilometer van Jeruzalem. Het heette Emmaüs. 14 **Ze spraken met elkaar over alles wat er gebeurd was.** 15 Terwijl ze daar zo over aan het praten waren, kwam Jezus zelf bij hen en liep met hen mee. 16 **Maar ze herkenden hem niet, verblind als ze waren.** 17 'Waarover lopen jullie te praten?' vroeg hij hun. Somber bleven ze staan. 18 Een van hen, Kleopas, antwoordde: 'U woont in Jeruzalem, en zou als enige niet weten wat daar de afgelopen dagen gebeurd is?' 19 'Wat dan?' vroeg hij. 'Wat er gebeurd is met Jezus van Nazaret,' zeiden zij. 'Die man was een profeet. Voor het oog van God en van het hele volk zei en deed hij dingen die van grote macht getuigden. 20 Onze opperpriesters en leiders hebben hem uitgeleverd om hem ter dood te laten veroordelen en hebben hem aan het kruis laten slaan. 21 En wij hoopten **dat hij het was die Israël zou bevrijden!** Maar inmiddels is het alweer de derde dag sinds dat gebeurd is. 22 Wel hebben enkele vrouwen van onze groep ons in verwarring gebracht. **Ze zijn vanmorgen vroeg naar het graf gegaan** 23 en hebben zijn lichaam niet gevonden. Ook zeiden ze dat er engelen aan hen waren verschenen die vertelden dat hij leeft. 24 Een paar van ons zijn toen naar het graf gegaan; en het was zoals de vrouwen gezegd hadden. Maar hem hebben ze niet gezien.'

25 Toen zei hij tegen hen: '**Wat zijn jullie toch dom, wat aarzelen jullie toch om te geloven** wat de profeten allemaal gezegd hebben! 26 Moest de Christus dat alles niet **lijden om zijn glorie binnen te gaan?**' 27 En hij legde hun uit wat er over hem in de hele Schrift staat, te beginnen bij Mozes en al de profeten.

28 Intussen naderden ze het dorp waar ze heen wilden. Hij deed alsof hij verder wilde gaan, 29 maar zij hielden hem tegen en zeiden: 'Blijf bij ons; de dag is bijna om en het wordt al donker.' Hij ging mee en bleef bij hen. 30 **Toen hij met hen aan tafel was, nam hij het brood, sprak het zegengebed uit, brak het brood in stukken en gaf het hun.** 31 Toen gingen hun ogen open en ze herkenden hem; en toen zagen ze hem niet meer. 32 En ze zeiden tegen elkaar: '**Brandde ons hart niet in ons toen hij onderweg met ons praatte en de Schrift voor ons opende?**' 33 Ze stonden onmiddellijk van tafel op **en keerden naar Jeruzalem terug.** Daar vonden ze de elf en de anderen van hun groep bijeen. 34 Die zeiden tegen hen: 'De Heer is werkelijk door God opgewekt en is aan Simon verschenen!' 35 Toen vertelden zij wat hun onderweg was overkomen en hoe ze hem hadden **herkend toen hij het brood brak.**

INLEIDING

Op de eerste zondag na Pasen wordt er in de kerk nog volop Pasen gevierd. We lezen uit het Lucas-evangelie hoe God zich aan mensen laat zien als de levende God. In dromen, visioenen of een verschijning, de Levende is bij mensen aanwezig. Maar verdwijnt soms ook weer, het is niet mogelijk om Hem vast te houden. Hoe maken wij God mee, is zijn aanwezigheid bij ons aan te wijzen? En wat doen wij als Hij weer verdwijnt of verdwenen lijkt te zijn? We vieren op deze 'Emmaüs-zondag' ook een Avondmaal, net als toen! Welkom in Silo om te horen en te ervaren dat Hij dichterbij is dan we denken...

OVERDENKING

Het is de week na Pasen, hoge tonen en gejubel hebben geklonken, het was feest met grote en positieve woorden: En nu? Laten we net als de evangelist Lucas maar terug gaan van het feest naar de realiteit.

Lucas laat als op de paasdag Maria van Magdala aan het woord die door verdriet overmand het grote nieuws eerst niet kan geloven en Hem niet herkent: ze denkt de tuinman te zien.

En op dezelfde paasdag, maar door ons hier een week later gelezen op de Emmaüs zondag, het verhaal van de Emmaüsgangers.

Lucas kent de psychologie van de mens, hij is pastoraal betrokken: na een hoogtepunt kan de kater groot zijn. Het gewone leven met al zijn zorgen en bekommernis vliegt je aan. In deze verhalen wordt rekening gehouden met de menselijke maat, ongeloof en onbegrip krijgen de ruimte en een plaats: het is geen vroom en stichtelijk verhaal van geloofshelden die tegen de klippen op blijven vasthouden aan hun geloof, maar hier gaat het om gewone mensen, met alle onzekerheid, hoop en twijfel.

Het is een overbekende en heel menselijke reactie na een traumatische ervaring: jezelf terugtrekken in je verdriet, in je teleurstelling, in je ontgoocheling. Weggaan van die plek waar je hoop lag, de deur achter je sluiten. Zo staat het verhaal van de Emmaüsgangers ook symbool voor hoe je omgaat met teleurstellingen en trauma's.

In Lucas is het breken van het brood het teken van herkenning. De twijfelaars worden een van de eerste getuigen van de opstanding: en zij staan ook op, ze gaan aan het eind van het verhaal terug naar Jeruzalem. Ze hebben genoeg gezien en gehoord.

Nachten er voor hadden ze niet goed kunnen slapen. De massa keerde zich ineens tegen hen. Hun meester Jezus van Nazareth was opgepakt als oproerkraaijer en voor ze het wisten gekruisigd. En zij hadden niets gedaan. Al die nachten speelt het door hun hoofd: hadden we iets kunnen doen, hadden we iets moeten doen, hadden we hem kunnen redden? Was hij wel wie wij dachten dat Hij was?

Ze proberen te begrijpen wat er is gebeurd: hun droom ligt in duigen: de droom dat Hij de Messias, de Verlosser was die Israël zou bevrijden van de bezetting. De Messiasbeweging vol hoop is letterlijk doodgelopen. Blind van teleurstelling, ze staren zich blind, gefixeerd op Jezus' eerloos en weerloos einde. Ze zijn nu op de loop, vluchten weg uit Jeruzalem waar het allemaal was gebeurd. Waar naar toe? ja een plaatsnaam, Emmaüs, maar geen toekomst, geen perspectief.

Ze zijn blind en herkennen Jezus niet als die bij hen mee komt lopen. Een beetje meewarig leggen ze uit wat er de afgelopen dagen is gebeurd in Jeruzalem: ben jij de enige die niet weet wat er is gebeurd? Je moet wel behoorlijk van de wereld weg zijn om er niets van gemerkt te hebben? Ze verwijten aan de meelopende man dat hij doof en blind is, maar wie is dat nou in dit verhaal? Wat je zegt, dat ben je zelf...

Jezus legt hen uit: 'O onverstandigen' zegt Hij (NBV, in de Groot Nieuws vertaling: Wat zijn jullie toch om...) In de psalmen wordt dit woord gebruikt voor mensen die de grote daden van God niet kunnen begrijpen. En Hij legt de Schriften uit. Nog snappen en horen ze het niet. Ziende blind en horende doof.

Maar bij de maaltijd, als Hij het brood breekt en het Joods zegengebed uitspreekt, dan breekt de herkenning door en zien ze wie Hij is. Hun ogen worden geopend. Maar meteen werd Hij onttrokken aan hun blik, en werd Hij onzichtbaar. Dat is nou sneu: zijn net je ogen geopend en kun je eindelijk echt zien, moet je het weer van het horen hebben. Herkend worden en onzichtbaar worden vloeien in één beweging in elkaar over.

Opvallend is dat trouwens, in alle verhalen van alle evangeliëschrijvers, als de opgestane Heer verschijnt aan leerlingen die tot een paar dagen tevoren zó vertrouwd met Jezus waren geweest – dat ze hem niet herkennen aan zijn gezicht, niet aan zijn houding of zijn tred, niet aan zijn stem – alsof het in het evangelie na Pasen helemaal niet gaat om die concrete lichamelijke mens Jezus.

De evangelisten schreven niet om verslag te doen voor de plaatselijke pers, maar om het geloof van latere generaties te voeden. Als de Heer niet herkend wordt aan zijn uiterlijke verschijning, wil dat

misschien wel zeggen: hij loopt ook vlak naast jou, hij is al lang en breed met jou in gesprek. Hij is bij je in de gestalte van een vrouw, een man, een kind, een lied, een boek, een bloem, de wind, een engel. Maar het kan lang duren voordat het kwartje bij jou valt, bevangen als je bent door alles waar jij in gevangen zit, waarin jij en ik teleurgesteld zijn. De ziel is soms dieper gekwetst in haar verlangen dan we willen toegeven, het trauma van de teleurstelling is soms groter en dieper dan we zelf weten. Het belemmert ons om open te staan voor nieuwe en andere ervaringen.

De Heer wordt herkend in de onbekende vreemdeling en net als je denkt: 'Hij is het' zie je Hem niet meer, is er niemand meer dan een voorbijganger, een vluchteling, een asielzoeker die het zeker niet is of toch? Zo is het ook met het brood. In het nemen, zegenen, breken en delen herkennen we Hem. Maar net als de gedachte kan opkomen dat Hij het brood is, sta je met ons dagelijks brood in je handen. Het brood en de vreemdeling, de voorbijganger verwijzen naar een geheim, onzichtbaar en onvatbaar. Ze zijn het niet en toch is de Heer daar aanwezig.

Dat zingen we ook regelmatig hier in Silo: 'Heer, hoe zijt Gij aanwezig, onzichtbaar voor onze ogen, in alles diep verscholen' en als geheim in alle gewone dingen aanwezig om ons heen: in andere mensen in brood als wij het delen. Dan zien we Hem, soms even. Maar we kunnen Hem nooit pakken, Hij behoort ons niet toe. Is niet ons bezit. Groter dan ons hart en ons begrijpen. Daarom is de naam die het Joodse volk vaak gebruikt zo mooi: De 'Aanwezige' en tegelijk de 'Onzienlijke'.

Zo is het in de liturgie en in het dagelijkse leven: je hebt Jezus niet, nooit. Je herkent Hem hooguit, vaak achteraf, in mensen in dingen en gebeurtenissen om je heen. 'Zien soms even'. De mannen van Emmaüs herkenden Hem, maar vasthouden konden ze Hem niet. Is die herkenning genoeg om te geloven om van te leven? Redden zij het daarmee, redden wij het daarmee? Niet de grote geloofshelden, maar wij, gewone en twijfelende mensen moeten het hiermee doen.

Ze gingen naar hun vrienden, hun geloofsgenoten in Jeruzalem terug, om te vertellen van die vreemde ontmoeting, van het breken en delen. Wij doen dat ook, soms in onze Bijbelstudies, soms bij de Eetgroep, soms hier in de Open Ruimte, we gaan terug, we geven terug aan elkaar dat we Hem hebben gehoord of gezien in dingen van ons leven. We doen het ook in de zondagse liturgie, we zingen en bidden het elkaar toe, dat Hij leeft in zijn Woord en in onze ervaringen. Dat zijn de twee benen waarmee de gelovige loopt: de Bijbelwoorden, ook wel de Openbaring genoemd, en de ervaring, dat wat we zelf beleven of beleefd hebben. Niet alleen toen we ons lieten dopen, ook veel later, ook nu.

Teruggaan naar Jeruzalem, dat betekent: er samen over praten en het levensbrood delen, dat is leven in de breedste zin van het woord. De weg die leidt naar herstel van gebroken levens, van vergeving onderling. Zo is Hij als de Levende in ons midden aanwezig, zo verschijnt Hij, telkens opnieuw.

De mannen van Emmaüs staan op, dat is hetzelfde woord dat hier woord gebruikt als eerder bij Jezus. Ze weten nu welke kant ze op moeten, wat hen te doen staat: naar Jeruzalem, ze zoeken de gemeenschap op om daar te vieren dat ze Hem mogen herkennen en zich herkend weten door de Levende.

Het verhaal van de Emmausgangers is een reisverhaal, er wordt ons een spiegel voorgehouden: we komen als vanzelf bij de vraag waar WIJ ergens lopen op die weg tussen Jeruzalem en Emmaüs. Zijn we op weg naar Emmaus, teleurgesteld en boos omdat we niet kregen wat we verwachtten? Niet van onze familie, niet van onze leidinggevende, niet van onze kerk.... Dan zullen we moeite hebben met het herkennen van de dagelijkse goddelijke momenten en aanwijzingen van de Levende.

Of zijn we op weg naar Jeruzalem, bereid om een eind terug te lopen. En misschien zullen mensen in die stad je voor dwaas uitmaken als je zegt dat je Jezus kent, dat je met Hem kan spreken en dat Hij jouw kompas is. Maar je voelt dat je iets met je geloof wilt doen, en dat het goed is om met elkaar als gelovigen te leven en te delen, zoals Hij heeft voorgedaan... in de open ruimte van Zijn grote hart.

Wanneer eindigt de Sabbath? vroeg de leerling aan de rabbi. Bij zonsondergang, bij het zien van de eerste ster? Nee antwoordde de rabbi. De Sabbath, de dag van de Heer, duurt zo lang als het licht genoeg is om in je naaste het gezicht van de Messias te herkennen...